

Verslag KLO-congres 15 september 2008

Tekst: Wink Sabee

40.000 graafschades per jaar? Dat zijn er elke dag 110! Al deze graafschades veroorzaken kosten. Directe kosten van kapotte of beschadigde kabels en leidingen. Schattingen lopen uiteen van 40 tot 75 miljoen euro per jaar. Maar ook maatschappelijke en economische kosten. Denk aan files, evacuaties en het tijdelijk niet beschikken over elektriciteit, telefoon of internet. En milieuschade. Deze kosten zijn nog veel hoger.

Oorzaken van graafschades? Gebrekkige en/of ontijdige informatie-uitwisseling tussen grondroerders (gravers) en netbeheerders. En een onvolledige registratie van de ligging van kabels en leidingen. Dat moet dus beter. En kan beter. Daarom is per 1 juli 2008 de Wet Informatie uitwisseling Ondergrondse Netten (WION) van kracht. Deze wordt ook wel de grondroerdersregeling genoemd. Doel van deze wet is het aantal graafschades drastisch te beperken. Voor een veiliger en beter bereikbaar Nederland.

Wat houdt dit in? Alle netbeheerders zijn wettelijk verplicht zich vóór 1 oktober 2008 te laten registreren bij het Kadaster, grondroerders zijn verplicht om vanaf 1 oktober 2008 een graafmelding te doen bij alle mechanische graafwerkzaamheden. Om dat te kunnen doen, moeten zij zich voor die tijd aanmelden bij het Kadaster. Zowel grondroerders als netbeheerders maken zoals het er nu uitziet per 1 oktober 2009 gebruik van een elektronisch informatie-uitwisselingssysteem: Klic-online. Kadaster neemt dit systeem overigens dit jaar al beperkt in gebruik.

Hoe werkt Klic-online? Eerst zorgen netbeheerders ervoor dat hun tekeningen digitaal beschikbaar zijn (uiterlijk vóór 1 oktober 2009). Grondroerders halen vervolgens via internet de tekeningen van de netbeheerders op van de locaties waar ze willen graven (na 1 oktober 2009)

Het Nationale kabels en leidingencongres van het KLO op 15 september 2008 stond volledig in het teken van de WION. De belangstelling was groot (750 deelnemers) en het gezelschap divers: grondroerders, netbeheerders, Kadaster en beheerders van de ondergrond zoals gemeenten, provincies en waterschappen. In de middag konden de bezoekers een keuze maken uit 12 parallelsessies. De middagpresentaties zijn op deze website geplaatst.

In het plenaire deel van het congres kwam van elke belanghebbende een spreker aan bod. Dagvoorzitter was oud-journaallezer Gijs Wanders. Een verslag.

Grondroerders: Elco Brinkman, voorzitter van Bouwend Nederland.

Brinkman vertelde dat de WION in de bouwwereld goed is gevallen. Immers, de wirwar van kabels en leidingen in de grond veroorzaakt veel schade. En ook de registratie laat te wensen over. Iedereen in de graafketen heeft er last van, zo merkte hij op. Dus ook Bouwend Nederland. Hij riep dan ook op het probleem gezamenlijk op te lossen. En niet elkaar de schuldvraag toe te schuiven. "Je hebt elkaar gewoon nodig", aldus Brinkman.

Eenvoudig voorkomen

De kracht van de WION is dat graafschades met deze wet eenvoudig kunnen worden voorkomen, vertelde Brinkman. “Voorkomen is beter dan genezen.” Hij pleitte er dan ook voor de benodigde informatie zo snel mogelijk eenduidig te maken en aan te leveren. Dat zou iedereen in de graafketen veel werk schelen. “Als alle informatie digitaal is, hoeven we minder lang op elkaar te wachten”, aldus Brinkman. Een steun in de rug is, zo merkte hij op, het besef dat de regeling in overleg met de betrokken sectoren zelf is opgesteld. “Het is daarom niet meer dan logisch om ook in de uitvoeringsfase goed met elkaar samen te blijven werken”, concludeerde Brinkman.

Draadloos internet

Brinkman riep de bouwwereld dan ook op ervoor te zorgen dat grondroerders op de bouwplaats beschikken over (draadloos) internet. “Dat hoort echt bij dit systeem”, vond Brinkman. “Alleen zo profiteer je optimaal van de beschikbare informatie.” Ook benadrukte hij het belang van de verplichte terugmelding. “Als een grondroerder onder de grond een andere situatie aantreft dan op de tekening, dan kan hij ervoor zorgen dat een volgende graver wel de juiste informatie krijgt.”

Kadaster

Brinkman was verheugd dat het Kadaster voortaan de registratie van kabels en leidingen in de grond verzorgt. “Een ervaren, dienstbare, neutrale organisatie”, aldus Brinkman. “Een informatieleverancier die de mogelijkheid heeft gegevens van onder de grond te combineren met gegevens van boven de grond. Zeer praktisch.” Wel vond hij het jammer dat de huisaansluitingen niet onder WION vallen. “Juist rondom huizen liggen veel leidingen. Als dat niet goed in kaart is gebracht, is er meer risico voor burgers. Dat moeten we zien te voorkomen”, zo benadrukte hij.

Kosten Klic-melding

Dat voortaan grondroerders moeten betalen voor een Klic-melding vond Brinkman voor de hand liggen. Een grondroerder krijgt daar op termijn immers ook betere, meer up-to-date informatie voor terug, zo redeneerde hij. “Hij ziet straks in één oogopslag alle kabels en leidingen die in de grond liggen.” Wel verwachtte Brinkman dat in de loop van tijd de kosten van een Klic-melding (24 euro) mogelijk omlaag kunnen.

Meer onder de grond

Brinkman pleitte er verder voor de uitvoering van de grondroerdersregeling te zien als een kans. De samenleving verwacht immers dat ook maatschappelijke problemen in de uitvoering kunnen worden opgelost, vertelde hij. Als voorbeeld noemde hij de roep om het behoud van een open landschap. “Door innovatie en meer samenwerking tussen netbeheerders zouden misschien meer kabels en leidingen onder de grond kunnen.”

Gemeenten: Annemarie Jorritsma, voorzitter VNG en burgemeester van Almere

Ook Jorritsma benadrukte het economische en maatschappelijke belang van het voorkomen van graafschade. Ook liet ze blijken dat de VNG zeer te spreken is over de WION. Dat bracht Jorritsma op het punt dat gemeenten in de graafketen verschillende petten op kunnen hebben. Soms zijn ze grondeigenaar, vertelde ze. Soms ontwikkelaar. Een andere keer beheerder van het publieke domein. Weer een andere keer beheerder van eigen netten zoals riolering, openbare verlichting en verkeersregelininstallaties. "Gemeenten hebben dus een aantal taken en belangen in de grond", luidde haar conclusie.

Gemeente regisseur

Maar er zitten meer partijen in de grond, benadrukte ze. Met soms tegenstrijdige belangen. Daarom zou één partij de regierol op zich moeten nemen. Jorritsma liet weten dat gemeenten – als beheerders van het publieke domein – daarvoor de meest geschikte partij zijn. Als regisseur van de ondergrond moet een gemeente wel eerst de interne rolverdeling op orde hebben, zo vervolgde ze. Scheiding van de interne rollen is daarbij essentieel voor de geloofwaardigheid. Communicatie met netbeheerders ook. "Al tijdens de planvorming van stedenbouwkundige en infrastructurele werkzaamheden moeten wegbeheerder en netbeheerders goed met elkaar samenwerken", vond ze. "Zo kunnen maatschappelijke kosten zoveel mogelijk worden voorkomen".

Tijdige afstemming

Om daar in te slagen, zo vervolgde ze, gaat het niet alleen om het verplicht uitwisselen van informatie, zoals de WION beoogt. "Men moet elkaar ook vroegtijdig informeren over plannen", aldus Jorritsma. "En zonodig samenwerken. Door een proactieve regie en tijdige afstemming van werkzaamheden kan schade immers worden voorkomen. Nodig omdat de ruimte boven de grond steeds schaarser is en het onder de grond dus steeds drukker wordt." Op dit punt was ze het dus ook eens met Brinkman. Waar ze met Brinkman van mening verschilde was de noodzaak om huisaansluitingen in de WION op te nemen. "Dat is verhoudingsgewijs veel te kostbaar als je het afzet tegen de meerwaarde", vond ze.

Korte en lange termijn

Vanwege de verschillende rollen verandert er nogal wat voor gemeenten door de WION, zo ging ze verder. Zowel op korte termijn als op lange termijn. Ze riep de gemeenten op (vanuit hun taak als grondroerder en/of netbeheerder) zich op korte termijn (vóór 1 oktober 2008) aan te melden bij het Kadaster. Op langere termijn (vanaf 1 oktober 2009) speelt voor gemeenten de overstap naar de elektronische fase, ging Jorritsma verder. "Dat vergt voorbereiding en inspanning, maar uiteindelijk zorgt elektronische informatie-uitwisseling voor overzichtelijkere informatie", aldus de VNG-voorzitter. "Informatie die bovendien veel sneller beschikbaar is."

Netbeheerders: Han Wijns, directeur KPN IT Nederland Innovatie en voorzitter Klic

Wijns begon zijn betoog met de constatering dat netbeheerders een grote verantwoordelijkheid voelen voor hun taak in de graafketen. Het gebruik van elektriciteit en multimediatoepassingen als internet, tv en radio is immers niet meer uit deze tijd weg te denken. "Altijd verbonden zijn is haast een vanzelfsprekendheid", aldus Wijns. "Het met vereende krachten voorkomen van graafschades dient daarom een maatschappelijk belang." Daarbij komt dat netbeheerders uiteraard ook een eigen belang hebben, vertelde hij. Zo hebben netbeheerders hoge kosten vanwege graafschade. Ook de verminderde dienstverlening aan klanten door graafschades is een slechte zaak, zei Wijns.

Meer grondactiviteiten

Daarna belichtte Wijns de huidige situatie in de ondergrond van Nederland. Hij wees erop dat Nederland nog lang niet klaar is met de ondergrond. "Ondergronds bouwen komt steeds meer voor". En netbeheerders maken steeds meer werk van het vernieuwen van de ondergrondse infrastructuur. De activiteiten onder de grond nemen kortom alleen maar toe, concludeerde hij. Om deze reden was hij blij met de WION. "Het is uniek dat wij dat in Nederland zo hebben geregeld. Van een particulier initiatief tot een wet. Nergens op de wereld komt een dergelijke regeling voor.", zo verzekerde hij. Het zou hem dan ook niet verbazen als de grondslagen van de WION ook in het buitenland navolging krijgen.

Klic-online

Nu de wet er is, richtte Wijns zijn blik op de vervolgstappen. Eerst moet Klic-online definitief vorm krijgen. Op 1 oktober 2009 moet alles af zijn, bracht hij in herinnering. Als het zover is, ligt een wereld van mogelijkheden open, vertelde hij. "Al snel zal blijken dat het opslaan van de informatie op de eigen systemen niet meer nodig is. Gebruikers kunnen gewoon informatiediensten inkopen van een gezamenlijk systeem via internet. Wat uiteindelijk voordeliger is dan het zelf beheren van informatie."

Concurrentie op service

Ook verwacht Wijns dat netbeheerders in de toekomst meer samenwerken. In eerste instantie op het gebied van informatie-uitwisseling. Later misschien ook door het bundelen van kabels. Toch is dat lastiger dan men wel eens denkt, zei hij. "Toezichthouder OPTA stimuleert concurrentie op kabelniveau. Dat staat een constructieve samenwerking in de ondergrond in de weg. Wij opteren daarom voor concurrentie op serviceniveau. Dan kunnen we samen kabels leggen."

Google under earth

In een nog verdere toekomst denkt Wijns dat een soort 'Google under earth' in het verschiet ligt: een digitale röntgenfoto van de ondergrond. "Dan kunnen we de hele ondergrond driedimensionaal inzichtelijk maken", aldus Wijns. Om het zover te krijgen, verwacht hij dat hier geen nieuwe wetgeving voor nodig is. Daar gaan de technologische ontwikkelingen voor zorgen. "Die volgen elkaar in razend tempo op."

Dromen

"Voordat deze dromen werkelijkheid worden, moeten wel eerst de huidige problemen uit de wereld", hield Wijns zijn toehoorders voor. De WION-regeling is daarvoor het perfecte instrument, vond hij. "De wet stimuleert innovatie, creativiteit en ondernemerschap." Ook vond Wijns het goed dat de wet exact voorschrijft hoe de verschillende partijen de informatie moeten aanleveren. "Dat bevordert de vorming van Klic-online", vertelde hij. Over het onderwerp huisaansluitingen had Wijns ook een opmerking. Hij verwachtte dat vroeg of laat de huisaansluitingen ook in Klic-online worden opgenomen. "Eenvoudigweg omdat mensen behoefte hebben aan dit soort informatie", aldus Wijns.

Kadaster: Dorine Burmanje, voorzitter raad van bestuur Kadaster

Burmanje begon haar verhaal met te zeggen dat ze blij was dat de wet er was. "Nu zijn we in staat Nederland echt veiliger te maken." Vervolgens vertelde ze dat het Kadaster sinds 1994 een zelfstandig bestuursorgaan is - sinds die tijd op afstand gezet door het ministerie van VROM. Wel wees ze erop dat VROM zich nog wel bemoeit met zaken als tarifiering en de grote lijnen van de taakuitvoering van het Kadaster. "Hoe we deze taken bedrijfsmatig uitvoeren is echter aan ons", verzekerde ze.

Informatievoorziening

Een van de kerntaken van het Kadaster is de informatievoorziening over al het vastgoed in Nederland, zei Burmanje. "Van elk perceel willen we alle ter zake doende informatie beschikbaar stellen." Belangrijk volgens Burmanje omdat juiste informatie over deze zaken bijdraagt aan de rechtszekerheid. Bovendien is het bevorderlijk voor het economische verkeer. Een opmerking dat het Kadaster bekend staat als stoffig, pareerde zij bekwaam. Ze stelde dat deze associatie mogelijk is ontstaan vanwege het degelijke, consistente, betrouwbare, zorgvuldige en onafhankelijke karakter van het Kadaster. "Neutraliteit wordt al snel saai gevonden", meende ze.

Intermediair

Burmanje vertelde verder dat ze blij was met het voorwerk van Klic. Ze vond dat dit als een prima basis diende voor het Kadaster. Ze merkte wel op dat de grondroerdersregeling verder gaat dan in de periode van Klic. "Dat biedt ons de mogelijkheid meerwaarde te bieden door landelijke informatie op meerdere niveaus te koppelen en te ontsluiten." Ze voegde daaraan toe dat het Kadaster niet verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de informatie. "Wij zijn de intermediair tussen grondroerders en netbeheerders. Deze laatste zijn dus zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun informatie.

Stormloop verwacht

De registratie van grondroerders en netbeheerders verliep redelijk goed, vertelde ze daarna. Tot dusverre had ongeveer 25 procent van de netbeheerders zich aangemeld. En 50 procent van de grondroerders. "We hebben nog twee weken te gaan, dus we verwachten nog een stormloop", aldus Burmanje. Over het aanleveren van de digitale informatie liet ze weten dat het verstandig hiermee niet lang te wachten. "Voor veel netbeheerders komt het erop neer een analoog systeem om te zetten naar een digitaal systeem. Daar komt best veel bij kijken. Meteen maar mee beginnen, lijkt mij."

Terugmeldingsplicht

Burmanje riep ook alle grondroerders op hun mechanische graafactiviteiten te melden vanaf 1 oktober 2008. Ze vindt dat het nu te weinig gebeurt, dus dat de wet een steun in de rug is. Een communicatieoffensief moet verder bijdragen tot het gewenste effect, zei Burmanje. Ook het toezicht door het Agentschap Telecom speelt een belangrijke rol in de naleving, aldus Burmanje. "De toezichthouder ziet onder meer toe op de terugmeldingsplicht van grondroerders. Nodig om de kwaliteit van de informatie te verbeteren. "

Kosten Klic-melding

Tot slot kwamen nog de kosten van de Klic-meldingen aan bod. Burmanje zei te begrijpen dat het voor grondroerders wennen is daarvoor nu te betalen. Aan de andere kant, zo hield ze haar toehoorders voor, moet je ook kijken naar de winst. "Grondroerders krijgen compactere informatievoorziening die sneller beschikbaar is en completer is." Ze besloot haar uiteenzetting door te zeggen dat de kosten van een Klic-melding mogelijk dalen als het gebruik van Klic-online toeneemt.